

In de serie Bildung 2016 zal per maand steeds een boeiende uitspraak over onderwijs centraal staan. De uitspraak is afkomstig uit de ISWK- kalender Bildung 2016. Deze uitgave staat vol met prachtige uitspraken over het onderwijs en toelichtingen daarop. De uitgave is samengesteld door 366 onderwijscollega's uit PO, SO, VO, MBO, HBO en WO i.s.m. Henk Sissing. Iedere maand kiezen we een uitspraak van een onderwijscollega en vragen we hem of haar ook een aansprekende bijdrage uit die maand te selecteren en die keuze toe te lichten. Voor deze maand kiest de redactie de bijdrage van 1 januari, de bijdrage van Prof. Dr. Jelle Jolles

'Een traaggroeiende boom kan ook de hoogste worden.'

Jelle Jolles

De toelichting van Jelle Jolles op deze uitspraak

Tot ver na het 20e jaar is de adolescent te beschouwen als 'werk in uitvoering'. De persoon ontwikkelt zich en het brein komt tot rijping. Gezin, buurt en school zijn bepalend voor die ontwikkeling. Maar ook biologische factoren zoals voeding, slaap en stress zijn belangrijk. En biologie en omgeving hangen veel sterker samen dan men heeft gedacht. Onze genen bepalen de potentie, de bovengrens. Maar het is de omgeving die bepaalt welke mogelijkheden we realiseren binnen die biologisch bepaalde grenzen. Met andere woorden: 'context shapes the brain'. En deze samenhang tussen biologische factoren en omgevingsfactoren zorgt ervoor dat sommige kinderen moeten worden beschouwd als een traaggroeiende boom.

Kinderen en tieners die tijdens de ontwikkeling geïnspireerd worden door ouders en leerkrachten, die goed slapen en goed eten en niet te veel stress hebben, die nieuwe dingen kunnen ervaren en ondernemen, die waardevolle feedback krijgen en op een liefdevolle manier worden gestuurd ... zij krijgen de kans om zich optimaal te ontplooien. Zulke tieners verwerven al vrij vroeg in hun ontwikkeling de kennis en vaardigheden die ze in de volwassenheid nodig zullen hebben. En ze hebben een voorsprong op leeftijdgenoten die het wat dat betreft minder hebben getroffen. Echter: veel traag groei-

ende bomen ontwikkelen zich breed, wortelen diep, en doen ervaringen op die in de wereld van straks erg belangrijk kunnen zijn. Een traaggroeiende boom moet je niet vast-

pinnen op wat hij of zij op dit moment kan en doet. Je moet kijken naar de groeipotentie. Ook zo'n boom kan de potentie hebben om uit te groeien tot de grootste boom in het bos!

Wie is Jelle Jolles?

Jelle Jolles is Universiteitshoogleraar Neuropsychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en leidt het Centrum Brein & Leren. Hij houdt zich bezig met onderwijsinnovatie en talentontwikkeling van kinderen en jeugdigen en bevordert een actieve dialoog tussen wetenschap en samenleving. Zijn standpunt is dat biologie én sociale omgeving én cultuur bepalend zijn voor ontplooiing. Contact: www.jellejolles.nl, www.hersenenleren.nl